

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

Č.j.: SŘ/21/201

Etický kodex

Preambule

Účelem Etického kodexu (dále Kodex) Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i. (dále Instituce) je stanovit principy a pravidla etického jednání zaměstnanců vně Instituce i vůči sobě navzájem. Účelem je zakotvit důležité zásady profesionálního postupu, posílit profesní identitu a odpovědnost zaměstnanců a nastavit normy sloužící k etickému chování osob i normy vědecké práce plně respektující Evropskou chartu pro výzkumné pracovníky.

Pro účely Kodexu je použita mezinárodně uznávaná definice výzkumného pracovníka¹. Výzkumní pracovníci jsou charakterizováni jako specialisté, kteří jsou zapojeni do koncepce výzkumu nebo vytvoření nových znalostí, produktů, postupů, metod a systémů a do řízení dotčených projektů bez ohledu na stupeň jejich kariéry a jejich zařazení.

Každý zaměstnanec je povinen při rozhodování dodržovat a ctít zákonnost všech postupů a rovný přístup ke všem fyzickým i právnickým osobám. Navíc však také ctí mravní principy a zásady, dodržuje tento Kodex a základní pravidla slušného chování.

Dodržování principů etického chování a mravních standardů, poctivosti a čestnosti ve výzkumu činí práci v Instituci více tvůrčí a produktivnější.

Vedení Instituce přispívá k uplatňování těchto zásad vytvářením vhodného prostředí a zachováváním rovného přístupu k zaměstnancům s důrazem na hodnocení podle vykonané práce.

I. Obecné zásady

Zaměstnanec Instituce:

- a) se ve své práci řídí základními lidskými mravními principy a zásadami uvedenými v tomto Kodexu;
- b) nepřipustí, aby došlo ke střetu zájmu vyplývajícího z jeho pracovních povinností na pracovišti Instituce a s ním související činnosti s jeho soukromým zájmem;
- c) neobhajuje a nekryje chování, které je v rozporu se zásadami uvedenými v tomto Kodexu, a to ani poukazováním na nutnou poslušnost či loajalitu;
- d) vyžaduje od svých spolupracovníků etické chování, které je v souladu se zásadami uvedenými v tomto Kodexu;

¹*Frascati Manuál: Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, OECD, 2002*

- e) považuje vědu a výzkum za integrální součást kultury a základ inovací a hájí je proti jejich možnému zpochybnování;
- f) rozšiřuje a prohlubuje své znalosti a usiluje o zlepšení svých odborných schopností;
- g) zachovává kritický postoj k vlastním poznatkům a je přístupný diskusi a věcným argumentům spolupracovníků;
- h) vystupuje proti neetickému a nevhodnému užití vědeckých poznatků;
- i) obhajuje svobodu vědeckého myšlení, vyjadřování, výměny názorů a informací;
- j) odmítá užívání nevědeckých přístupů a rasistických, náboženských, nacionalistických a politických hledisek ve vědě;
- k) dodržuje principy nestrannosti a nezávislosti na ideologických a politických tlacích a na zájmech nátlakových skupin;
- l) uznává a sám ve vědecké obci šíří zásady spolehlivé, důvěryhodné vědecké práce a odmítá jakoukoliv vědeckou nepoctivost a porušení zásad uvedených v tomto Kodexu;
- m) neváhá oznámit příslušným autoritám prohrěšky proti etice ve výzkumné práci, pokud o nich má vědomost;
- n) vyhýbá se jednání, které by mohlo poškodit dobré jméno Instituce;
- o) odmítá diskriminaci na základě rasy, ideologie pohlaví, věku, etnického, národního nebo sociálního původu, náboženství nebo víry, sexuální orientace, jazyka, zdravotního postižení, politických názorů, sociálních a ekonomických podmínek. Dodržuje princip rovného přístupu a rovných příležitostí. Odmítá jakoukoliv formu sexuálního obtěžování.

II. Zásady výzkumné práce

Výzkumný pracovník:

- a) provádí výzkum tak, aby neohrozil společnost, životní prostředí ani kulturní hodnoty;
- b) odpovídá za přesnost a objektivitu jím prováděného výzkumu a uvědomuje si meze použitých metod zkoumání;
- c) po zveřejnění uchovává primární data a dokumentaci všech významných výsledků po dobu obvyklou v příslušné disciplíně, pokud tomu nebrání jiné závazky či předpisy;
- d) při získávání, výběru a hodnocení dat vychází z obecných zásad (čl. I) při respektování specifik své disciplíny;
- e) zaměřuje svůj výzkum na rozšíření hranic vědeckého poznání a dbá, aby jeho výsledky byly prakticky využitelné a sloužily ku prospěchu společnosti;

- f) při zveřejňování poznatků a výsledků k určitému problému odpovídá za jejich úplnost a ověřitelnost a nezkresleně je interpretuje;
- g) odpovídá za účelné a efektivní využívání prostředků na výzkum a neduplikuje výzkum provedený jinde, pokud to není potřebné k ověření, doplnění či porovnání výsledků;
- h) předává výsledky svého výzkumu nepodléhající utajení odborné veřejnosti a širokou veřejnost s nimi uvážlivě seznamuje až po jejich zveřejnění v odborném tisku.

III.

Zásady zveřejňování poznatků a výsledků

Výzkumný pracovník:

- a) může být uveden jako autor nebo spoluautor publikace, pokud tvůrčím způsobem přispěje k jejímu vzniku²;
- b) v publikaci uznává vědecký přínos spolupracovníků ke zkoumanému problému, na který přímo navazuje, a při citaci poznatků jiných autorů uvádí zřetelný odkaz na příslušný zdroj; při každém citování jiných autorů uvede odkaz na informační zdroj, přitom při shrnutí poznatků jiného autora vyjádří původní myšlenky v dobré víře a bez vědomého zkreslení;
- c) cituje i podstatné práce, které nejsou v souladu s jeho vlastními výsledky a závěry;
- d) objeví-li ve svých publikovaných údajích významnou chybu, podnikne odpovídající kroky, např. dá vytisknout errata nebo jinou opravu;
- e) nedělí zbytečně výsledky a poznatky do více publikací, aby si uměle zvýšil počet prací;
- f) nepublikuje eticky sporným způsobem;
- g) publikuje s cílem předat výsledky a poznatky odborné veřejnosti, ne pouze za účelem vykázaní prací jako vědeckých výstupů.

² Autorství nebo spoluautorství publikace náleží výzkumnému pracovníkovi, který splnil alespoň jednu z uvedených podmínek:

- a) napsal část rukopisu,
- b) podstatně a profesionálně sám nebo v řešitelském týmu přispěl duševní činností k tvůrčímu procesu vedoucímu k výslednému dílu anebo ke zveřejnění výsledků činnosti v monografii, odborném periodiku, sborníku nebo prostřednictvím jiného média,
- c) vytvořil návrh strategie výzkumu nebo získal a určil data, z nichž výzkum zásadním způsobem vychází, a tak rozhodující měrou přispěl k dosažení publikovaných výsledků tohoto výzkumu,
- d) spojil ve vyšší celek různá teoretická východiska a tím podstatně ovlivnil kvalitu publikovaných výsledků výzkumu,
- e) vypracoval koncepční model, navrhl hodnocení, podílel se na analýze dat nebo interpretaci výsledků, které podstatným způsobem přispěly k vědecké hodnotě publikace

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj/eticky-ramec-vyzkumu-1>

IV.

Zásady chování ke spolupracovníkům a studentům na všech stupních řízení

Nadřízený pracovník:

- a) přednostně využívá jiných než autokratických metod řízení;
- b) hodnotí své podřízené výhradně na základě jejich pracovního výkonu a kvality odvedené práce;
- c) nediskriminuje podřízené na základě odlišností vyjmenovaných v čl. I bod o);
- d) předává slovem i osobním příkladem své znalosti, dovednosti a zásady dobrého chování ve vědě spolupracovníkům a studentům;
- e) přijímá spolupracovníky a studenty do výzkumu na základě objektivního ohodnocení jejich intelektuálních, etických a osobnostních charakteristik;
- f) při rozhodování o podřízeném nepreferuje osobní či skupinové zájmy ani se nenechává ovlivnit pozitivními či negativními vztahy ke konkrétním osobám;
- g) podporuje kvalifikační růst podřízených pracovníků a studentů, jejich badatelskou a publikační aktivitu a mezinárodní kontakty a uvádí je mezi autory výsledku, pokud k jeho vzniku tvořivě přispěli (viz čl. III. a);
- h) posuzuje spolupracovníky a studenty na základě dosažených výsledků a chová se k nim spravedlivě;
- i) věnuje se výuce studentů, rozvíjí jejich nezávislé kritické myšlení a zodpovědný přístup k práci a respektuje jejich právo na svobodné vyjádření názorů na výzkum;
- j) vyvozuje důsledky z případného neetického chování svých spolupracovníků;
- k) zdrží se jednání, které by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost jeho rozhodování;
- l) vyslechne podněty každého spolupracovníka ve stejné vážnosti.

V.

Zásady pro posuzovatelskou, hodnotící, oponentskou a expertní činnost

Výzkumný pracovník:

- a) provádí jemu zadanou posuzovatelskou nebo jinou hodnotící činnost osobně;
- b) chrání duševní vlastnictví autorů posuzovaných rukopisů, návrhů projektů a zpráv; nepoužívá údaje obsažené v hodnocených podkladech k jinému účelu než k vypracování odborného posudku a neposkytuje je třetí osobě;
- c) neprodlužuje záměrně hodnocení posuzované práce, aby dosáhl vlastních výhod či výhod pro třetí osobu;

- d) pokud by závěry jím zpracovávaného odborného stanoviska mohly být ovlivněny jeho osobním nebo jiným zájmem, na tuto skutečnost předem jasně upozorní;
- e) expertní stanoviska vyhotovuje zodpovědně a pouze z oblasti svého oboru a nepodléhá případným vnějším tlakům, které by mohly ovlivnit vyznění tohoto stanoviska;
- f) při hodnotitelských a oponentních řízeních vychází z objektivních kritérií, dodržuje pravidla zadavatele a vyžaduje totéž od ostatních účastníků jednání.

VI.

Postup při řešení případů porušování zásad správného chování ve výzkumné práci

Případné porušení zásad správného jednání ve výzkumu se řeší:

- a) přímo na pracovišti Instituce na úrovni její organizační struktury, a to vždy o jeden stupeň vyšším, než ve kterém se neetické chování vyskytlo. K jejich řešení lze na příslušné úrovni ustavovat komise *ad hoc*;
- b) pokud je řešení nad rámec pracoviště Instituce nebo pokud účastníci sporu nejsou spokojeni se závěry přijatými na pracovišti, ředitel přistoupí k projednání podnětu na poradě vedení Instituce;
- c) pokud ani poté nedojde k řešení, ředitel postoupí podnět Etické komisi;
- d) v součinnosti všech zúčastněných stran, při čemž se dbá na nejvyšší možnou ochranu soukromí; závěry řešení musí být oznámeny všem zúčastněným a musí obsahovat opatření vedoucí k nápravě, pokud je zjištěno porušení etiky výzkumné práce;

Případy porušení Kodexu mohou být se zřetelem ke své povaze posouzeny jako porušení pracovních povinností.

VII.

Uplatnitelnost a vymahatelnost

- a) Kodex navazuje na základní práva a povinnosti zaměstnanců uvedené v zákoníku práce, rozvedené a specifikované v pracovním řádu Instituce; jeho nerespektování bude v určitých případech možné kvalifikovat jako porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci se všemi právními důsledky s tím spojenými;
- b) za jednání neslučitelné se zásadami etického chování ve vědě se považují zejména: podvod, podvrh, plagiátorství, falšování, zkreslování, záměrný klam a odcizení, a to v kterékoliv fázi při procesu vědecko-výzkumné práce od záměru až ke zveřejnění výsledků;
- c) potřeba schválení nových pozorování předvedením opakovatelnosti pokusů nesmí být považováno za plagiátorství, pokud se výslovně uvedou údaje, které mají být potvrzeny.

VIII. Etická komise

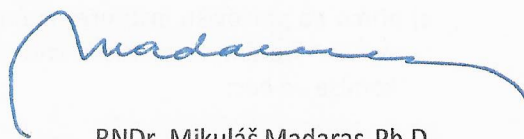
- a) k posuzování podnětů ve věci dodržování Kodexu se ustavuje Etická komise;
- b) podrobnosti o Etické komisi, o přijímání podnětů a dalších rozšiřujících náležitostí upravuje Jednací řád Etické komise;
- c) Etická komise po projednání podnětu vydává stanovisko řediteli Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i.

Etický kodex Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i. byl vydán v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 17. srpna 2005 č. 1005 a jeho platnost je ode dne podpisu.

V Praze 31. 3. 2021

Ing. Miloš Faltus, Ph.D.
předseda Rady instituce

RNDr. Mikuláš Madaras, Ph.D.
ředitel VÚRV, v. v. i.

Při vypracování Etického kodexu Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i., byly použity následující materiály:

- Etický rámec výzkumu, usnesení vlády České republiky ze dne 17. srpna 2005 č. 1005, MŠMT ČR
- Etický kodex pro řešitele projektů Grantové agentury České republiky GA ČR, Interní předpis 11/2018/GAČR
- European Science Foundation (ESF), <http://www.esf.org>.
- Commission Recommendation of 11 March 2005 on the European Charter for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers, (2005) 576, European Communities, ISBN 92-894-9311-9
- Evropská charta pro výzkumné pracovníky, 2005/251/ES, Úřední věstník Evropské unie ze dne 22. 3. 2005